

EESTI

Mai

1925.

Mai

I.

Sisu: Saateks.
Mille poole meie püüame? Arn. Vill.
Kaunima kewade ootel. R. H.
Doctor Tõrwa ja professor Sule süsteem. Ed. M. Poe.
Karskustöö ja keeluseadus Eesti Sotsialistliku Töö-
liste erakonna eeskawas. V. Ernits.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja: ARN. VILL.

EESTI

Kultuurrahvusline ja reaalpoliitiline aegkiri.

Jumub kaks korda kuus.

Üksik number Mrk. 25 Kahes kuus. Mrk. 100
Ühes kuus „ 50 Weerand aastas „ 125

Toimetus ja talitus: Pärnus, Riia tän. nr. 60.

Nr. 1.

Mai 1925.

I aastakäik.

Saateks.

B. 8117:7
sf. 8156

Kultuurrahvusline ja reaalpoliitiline aegkiri „Eesti“, mis wiidi ellu meie tuntumate rahwategelaste algatusel, ilmub 2 korda kuus Pärnus Arn. Will'i wastutawal toimetusel ja wäljaandel.

Tarwe sarnase, poliitiliselt erapooletu ning meie rahvuslist aadet propageeriwa aegkirja järele oli ammu olemas, millele meie ajakirjanduses nii tihti tähelepanu juhiti.

Aegkiri „Eesti“, mis määratud igale eestlasele, tahab käsitada kõiki poliitilisi, majanduslisi, kultuurilisi jne. küsimusi õiglasel, erapooletusel walguses. Ühesõnaga: tahab ruumi lubada iga-sugu kirjutustele, milledest oleneb meie riikluse ja iseseiswuse hea käekäik ja

olemasolu, siin juures arendades, kujundades ja lewitades kultuurrahvuslist aadet, k.-rahvuslist tunnet.

„Poliitiliselt killustamatu, sotsiaalselt rahulikult tegutsew, majandusliselt jõukas ja omapärase rahvusliku kultuuriga rahwas“, see on loosung, mida püüab teostada ja mille elluwiiamiseks kaasa-aidata aegkiri „Eesti“.

Usume ja loodame, et kõik eestlased, meie riigi-, seltskonna-, karskuse- ja noorsoo-tegelased ühinewad meiega, toetawad meie aegkirja kaastööga ja lewitamisega.

Selleks ette juba tänades

„Eesti“ toimetus.

Mille poole meie püüame?

Suuri sündmusi on antud läbielada meie tänapäewa ühiskonnal.

Weel hiljuti lõppenud ilmasõjad ja hiljuti waikinud ilmarewolutsioonid on toonud muu seas suuri uuendusi ka rahwaste waimlisse ellu. On sündinud, kui üleöö,

uued tõekspidamised ja ümberhindamised, uued sihid ja waated. On loodud, kui üleöö; uus ilm, erineb nii sisult kui wormilt endisest, wanast.

Aastatuhandeid püsind imperialism taganeb wõiduka demokratismi eest, ning

kerkiwad päewakorrale uued sotsiaalsed, internatsionaalsed ja kosmopoliitilised küsimused.

Kuid ühes sotsiaalsete keerdküsimuste käsitlemiste ja lahendamistega, ühes riikliste olukordade uuendamistega sammub edurikkaid teid üldse kogu waimline kultuur, sõna kõige laiemas mõttes. Tsiwilisatsioon, tehnika, teadus, usk, kunst, filosoofia, poliitika, rahwakaswatus jne. jne. arenewad jõudsamini kui iialgi enne, arenewad inimwabaduse ja rahwaste enesemääramise sihis.

Kuid nii hästi kui wõime kõnelda wiimaste aastakümnete kõrgest kultuurilisest tõusust, sama hästi wõime kõnelda ka, olgugi ehk see weidi naljana kõlab, wiimaste aegade teatawast waimlisest ning moraalsetest langusest. Ning just selle wiimase asjaolu juures lubatagu mul weidi peatada meie Eesti riikluse ja rahwuslise olemasolu seisukohalt.

On tõsiasi ajaloos, et peale suuri sõdu ja rewolutsioone, peale suuri werewalamisi ja uute aegjärkude sündi, käis neist osawõtwaist rahwaist alatihti punase niidina teataw waimline loidus ning kõlbline langus läbi.

Nii wõime seda tänapäewgi märkida.

Alkoholism, prostitutsioon ning lugematud teised, niihästi ühiskondlised, sotsiaalsed, kui ka isiklised, indiwiiduaalsed pahed on omand tänapäew kohutawama ilme kui iialgi enne. On waja ainult korraks lehitseda meie oma rahwa terwishoiu jne. statistilisi andmeid ning siis näeme. millises sihis meie «areneme» ja «edeneme».

Päew-päewalt ja aast-aastalt kaswab joomine meie seas ning ühes sellega, olgugi ehk wast mitte nii kohutawgl määral — prostitutsioon.

Kuid selle järeldus on meie sündimisprotsendi kahanewus ning sündind noorsoo sagedane waimline ning kehaline alawäärtuslikkus. Ning kes on lõpuks süüdi selles, et meie noorsugu enda waimlisi huwe fantsusaalides harrastab; kes on lõpuks süüdi selles, et meie kirjanduslised, kunstlised ja teaduslised tooted tolmununa

raamaturiulitel hallitawad, ning meie kirjannikud, kunstnikud ja teadlased wiienda rattana meie igapäewase elu wankri all tunduwad.

Metsik poks, rekordsport, maadlus — need on meie praegusaja uued jumalused, kes ühes kinodega, tsirkustega ning teiste sarnaste asutustega publiku sooja osawõtu osalisteks saawad. Kuid kes alatihti fühjustest haigutawad, kes alatihti raskeid majanduslisi kriise põewad — need on meie teatrid.

On selge, et sarnases õhkkonnas unistamine meie paremast ning edurikkamast tulewikust wäga raske ning tänamatu ülesanne on. On waja leida uusi teid ja uusi sihte meie pehastanud olukordade terwendamiseks ja alles siis wõime wastu astuda uuele, päikesküllasemale elule.

Ning need uued teed ja uued sihid on rajamisel ja teostamisel.

Ei saa märkimata jätta siin juures meie rahwajuhtide ja karskustegelaste ennastsalgawat tööd ülalnimetatud sihtes. On püütud wõitlusesse astuda selle kopitand ajawaimuga, on püütud luua uut, paremat õhkkonda. Kuid siisgi, kõigi pingutuste, kõigi püsiwuse ja energia pääle waatamata on jäänud saawutamata töö loodetawad tagajärjed. Rahwas on tähelepanuta jätnud meie paremate poegade paremaid püüdeid.

Kui pilku heita meie ajakirjandusse, ja seda eriti wiimasel ajal, siis wõime siin peagi märkiga üksikuid rahwuslik tendentsilisi artikleid. On püütud käsitada meie omapärast, rahwusliku kultuuri aadet, on püütud ligemalt määrata selle sisu, sihte ning püüdeid.

Nii wormuleeris kaunis tabawalt dr. Juhan Wilms «Päewalehes» meie rahwuslikku ideaali üldse, nähes selle all «tõuliselt ühewäärtuslikku, ühiseluliselt kiiresti arenewat, eneseteadlikku ja omapärase kultuuriga rahwast».

Ja tõesti! Ainult kindel, arenend rahwustunne, ainult kindel, omapärane rahwuslik kultuur — need on tegurid, mis pari-

maks wastukihwtiks igasugu wälismõju-
dele.

Kui tihti pole meie senini oskanud hinnata oma rahvuslist geeniust ja rahvuslist hinge. Kui tihti oleme domineeriwana wõtnud wõõrast ilma, seda ilma, mis nii tihtigi ebasoodne meie oludele ja hingele. Kui tihti pole meie tunnud omi wastutusrikkaid kohustusi nii riiklises kui ka isiklises elus.

«Tõuliselt ühewäärtuslik, ühiseluliselt kiiresti arenew, eneseteadlik ja omapärase kultuuriga rahwas». Oleme meie seda? Ning kui mitte, siis mis on selle põhjuseks?

Wanad Kreeka ja Rooma ilmariigid löid kultuuri, mis püsind aastatuhandeid, mis wäärind tähelepanu ja imetlust weel tänapäewgi. Ning kui heita pilku ajalukku, siis selgub, et nende kõrgeim kultuuri tõus ja n. n. «kuldne õitseag» oli ajal, mil oli rahwas: 1) majanduslises jöukas, 2) sotsiaalselt rahulikult tegutsew.

Kuid kui waadelda meie Eesti praegust olukorda, siis näeme siin wastupidist pilti.

Nii walitseb meil majanduslisesest küljest: raske, ainealine kitsikus, tööpuudus, halwad töötingimised, kaubanduse ja tööstuse kiratsemine. Ning kõige selle järeldusena: wäljarändamine enesetapmised, sagedased rööwimised ja teised sarnased asjad.

Sotsiaalsesest wõi ühiskondliku elu küljest: wäiklane parteipoliitiline wõitlus, partei huwides tegutsemine, sallimatused üksikuta rahwaklasside wahel, ning selle järeldusena — ühistunde puudus.

On loomulik, et sarnases õhkkonnas meie rahvuslik ideaal küllalt lopsakuseni areneda ei saa; on loomulik, et ta kidura taimena hingitsema, kui mitte närtsima, peab.

Sest niikaua, kui kannatawad meie töölised tööpuuduse ja kogu rahwas raskete majandusliste tingimiste all, niikaua, kui kestawad erakondade wäiklased tülid — nii kaua jääwad sõnakõlksudeks isamaa ja rahvuslikkus. Ning ärgu nutetagu, et meie energilisem element wõõrsile rändab, ärgu

ohatagu, et meie ise küllalt eestlased pole. Sest „ei ole isamaad ega wabadust, kui ei ole — leiba!“

Selleks siis peame asuma enda majandusliste ning poliitiliste olukordade terwendamistele. Peame asuma kindlale reaalpoliitilisele platformile ning jätma otstarbetud poliitilised unistused ja wäiklused. Kuidas seda läbi wiia, kuidas seda teostada — see peab saama meie rahwategelaste ligemeks ülesandeks.

Mis puutub meie rahvuslikku ideaali, siis peab siit ilmtingimata eemaldama, tihti esiplaanile tungiw, marurahvusline element. Meie ei tohi mitte ainult iseendas ja oma rahwas näha kõige kõrgemat, kõige suuremat wäärtust ja ideaali.

Baltimere rannikul wäikese rahwake-sena elades oleme omand liig wähe wabat arenemiswõimalust selleks, et luua omapärasest kultuuri. Oleme pidanud palju kultuurilisi wäärtusi wõõrsilt laenama ja omama.

Kuid nüüd, uue, iseseiswuse aegjärgul — nüüd peame näitama, et meie mitte ainult wõtta, waid ka anda oskame. Peame looma kultuuri, rahvusliku ideaali tähe all, mis ühtlasi ka meile kaitseks meie kadumise wastu wälisrahwastesse.

Meie ei saa peita endid nelja seinahahel ja eraldatuna elada wälisilmast. Ei! Peame arwestama ka teiste kultuurrahwastega, peame rehkendama ka internatsionaalsete, kosmopoliitiliste ja teiste sarnaste küsimustega. Üldsuse, inimkonna aade olgu ka meie aade!

Peame omama kultuurrahvuslise ideaali.

Ning olgu lõpuks terwitatud haridusministeeriumi kawatsus — pühitseda 23. ja 24. juunil Eesti rahvuslikku kultuurpäha. Loodame, et need päewad saawad suurimaks sündmuseks Eesti kultuuri ajaloo. Usume, et need päewad saawad tähisteks uute sihtide ja uute teede rajamisel Eesti kultuurrahwuslises elus.

Arnold Will.

Doktor Tõrwa ja professor Gule süsteem.

Edgar Allan Poe. Tõlk. J. W.

Sügisel, aastal 18**, reisides läbi Prantsusmaa kaugemate lõuna provintside, juhtusin ma tuntuks Maison de Santé ehk era waimuhaigemaja lähedusse, millest ma Pariisis palju olin kuulnud. Et mul soov selle asutusega tutvuneda oli, siis palusin oma sõpra, reisikaaslast, et ta mind direktori Maillardiga tutvustaks, kui mainitud asutuse juhatajaga.

Nii jõudsin peagi Maison de Santé, wana, fantastilise ehituse juure. Silmapilk hiljem tuli meile vastu tubli, wana laadi herra, meeldivate kommete ja austust äratava wälimusega. See oli herra Maillard ise. Mu kaaslane, peale selle, kui ta mind oli tutvustanud, lahkus peagi, ning herra Maillard juhtis mu wäikesse ja väga puhtasse tuppa. Kaminas leegitses herk tuli ning klaweri taga istus noor, väga ilus, kuid kurbliku ilmega naisterahwas.

Ma olin Pariisis kuulnud, et herra Maillardi asutuses walitsewat nõnda nimetatud „pehme süsteem“, kus ei tarwitatawat mingisuguseid karistusi ja wabaduse kitsendusi.

Neid kuulduki filmis pidades, olin ma oma kõneluses daamiga väga ettewaatlik, kuna ma ei wõinud kindel olla, et ta on terve; tõepoolest sundis mind ta rahutu waade arwana, et ta seda ei ole. Sellepärast tegin ma mõned üldisema iseloomuga tähendused, mis minu arwates ei wõinud waimuhaiget äritada ega pahandada. Ta wastas mulle kõigiti normaalinimeke kohaselt ja isegi ta isiklikud arwamised olid täis terve inimeke mõistust, aga kuna ma olin hästi tuttav mitmesuguste metafüüsikaliste maaniatega, hoidsin ma kogu jutuajamise jooksul oma ettewaatlikkuse alal.

Warsti tõi usin teener meile kandikuga puuwilja, wiina ja muud suupistet, ning wähe hiljem lahkus taast daam. Niipea kui ta läinud oli, pöörasin ma oma pilgud küünilalt peremehe otja.

„Ei,“ ütles ta, „oh ei, see on minu ju-

gulane, minu onutiitar, ja väga tubli naisterahwas.“

„Palun väga minu kahtlustust wabandada,“ laususin mina, „teie wõite nuudugi ennem kui keegi teine minu teguwõiksi wabandada. Teie kiiduwäärt metood on Pariisis väga hästi tuntud, ja ma arwasin wõimalikuks, teie mõistate ju. . .“

„Ja, ja . . . aitab, aitab . . . wõi õige-
mini peaksin mina teile teie ettewaatlikkuse pärast tänuks olema. Sarnast ettewaatlikkust on noorte juures väga harwa leida; ja tihti-
peale on meil wõõraste hoolimatuse tõttu väga wastumeelt wahejuhtumisi esinenud. Minu endise süsteemi ajal, kus rawitfusaluiseid wabalt igal pool jalutada lubati, saatis mõne wõõra tähendus nad kõige kõrgema hullustuse tipuni. Sellepärast olin ma sunnitud ettewaatust appi wõtma ja haigemajasje ainult neid isikuid laske, keda ma wõin täiesti usaldada.“

„Teie endise süsteemi ajal!“ ütlesin ma tema sõna korrates, „tähendab, kui ma teid dieti mõistan, et seda „pehmet süsteemi,“ millest ma nii palju olen kuulnud, teie enam ei tarwita?“

„Sellest,“ wastas ta, „on nüüd juba mitu nädalat mööda, kui me pidime ta täiesti jätma.“

„Tõesti? See huwitab mind väga.“

„Meie leidsime, sir,“ ütles ta ohates, „täiesti wajaduslikuks wana korra juure tagasi pöörata. Pehme süsteemi juures oli meil igal filmapilgul h ä d a o h t u karta, ja ka kasu oli taht liig wäike. Siiski usun ma, sir, et kui kufagil selle süsteemiga tõsist katset on tehtud, siis just siin. Me tegime kõik, mis inimlikkus ial nõudis. Mul on väga kahju, et teie meid waremalt ei külastanud, siis oleksite teie wõinud ise otustada. Kuid ma arwan, et teie olete täiesti tuttav pehme süsteemi ja selle üksikasjadega.“

„Mitte usna. Ma olen sellest ainult kolmandatest wõi neljandatest kätest kuulnud.“

„Selle jüsteemi aluseks oli kõigi haigete soowide täitmine. Meie ei rääkinud mingisugustele tujudele vastu, mis hullumeelsetele aga iial pähe tulid. Hoopis vastuoksa, me õhutasime neid weel järgi; ja sel teel läks meil tõesti korda täielist tervenemist saavutada. Miski muu ei mõju waimuhaigetele enam, kui kõikide nende soowide täitmine, kuigi need soowid teinekord täiesti absurdid on. Näiteks, mul oli haigeid, kes endid kanapogadeks pidasid. Arstimine nõudis, et me seda asjaolu pidime täiesti uskuma, kinnitama, et see tõsi on, ja ravitusalusel etteheiteid tegema, kui ta ei tahtnud selle kohaselt talitada — näiteks, kui ta ei tahtnud ennast ainuiks kanapoja söögiga toita. Weidi tangu ja liiwa tegid ses asjas otse inet.

„Ja see oligi kõik see arstimine?“

„Sugugi mitte. Meie panime juurt rõhku mitmesugustele lõbustustele, nagu muusikale, tantsule, eriti wõimlemisharjutustele, kaardimängudele, teatud raamatutele jne. Meie tegime nagu arstiks me haiget mõnest hariiükuist tõbest; ja isegi sõna „waimuhaige“ ei tarwitanud me kunagi. Peardõhk seis isegi waimuhaiget teisi walwama panemises. Näeb waimuhaige, et teie teda täiesti normaal-inimeseks peate, andub ta teile ihu ja hingega. Sel kombel läks meil korda wahtide arvu kuni minimumini vähendada.“

„Ja teie ei tarwitanud mingisuguseid karistusi“.

„Mingisuguseid.“

„Ja ei pannud kunagi oma haigeid luku taha?“

„Wäga harwa. Wahest juhtus, et mõne haiguses kriis tuli, wõi et äkki mõni märatsemaks muutus, siis olime sunnitud jarnast haiget, et ta teistele mitte kardetawaks ei saaks, üksikusse tuppa eraldama ja teda seal senikaua hoidma, kuni wõifime tema sugulastele üle anda, sest märatsewate waimuhaigetega ei ole meil midagi tegemist. Need asetatakse harilikult kogukonna haigemajadesse.“

„Nüüd aga olete teie kõik selle muutnud, ja arwate, et see on parem?“

„Rahtlemata. Sellel jüsteemil olid oma kasutud, isegi kardetawad küljed. Nüüd on

see aga õnneks kõikides Prantsuse Maison de Santé'des kõrwale heidetud.“

„Teie sõnad panewad mind imestama,“ ütlesin ma, „ma olin tänapäewani weendumud, et just see jüsteem kogu Prantsusmaal tarwitusel ongi.“

„Teie olete alles noor, mu sõber,“ wastas peremees, „aga küll aeg teid õpetab elu juhtumistes ainult oma arwamistest lugu pidama, ilma et teil waja oleks tähele panna teiste loba. Urge iialgi uskuge seda, mis te kuulete ja ainult pooleti seda, mis näete. Nähtawasti on ka meie Maison de Santé suhtes wõhikud teid eksiteele wiinud. Peale lõunat, kui teie reiswäsimusest puhunud olete, näitan ma teile haigemaja ja tutwustan teid jüsteemiga, mis minu ja kõikide teiste arwates, kes sellega tuttawad, kaugelt kõik teised ületab.“

„On see teie jüsteem?“ küsisin ma, „teie enese leidus?“

„Ma olen uhke,“ wastas ta, „et seda teatud määral wõin enese leiduseks nimetada.“

Sedasi herra Maillardiga rääkides weetsime meie umbes tunni wõi kaks, millise aja jooksul näitas ta mulle aedu ja triiphoneid, mis haigemaja juure kuulusid.

„Õmäh haigeid,“ ütles ta, „ei taha ma teile praegu näidata. Nende teguwis mõjub väga närwidele, ja me ei tihka teie söögijäriisuda. Enne sööme lõunat. Ma annan teile weidi wafikapraadi à la Menehoult velouté jõustiga lillekaplastest ja pärast seda klaasi Clos de Vougeot'd, sest teie närwid peawad täiesti rahustatud saama.“

Kella kuue ajal teatas teener, et laud on kaetud ja meie astusime ruumikasje söögituppa, kus juba rohkearwuline feltskond koos oli — ühtekokku inimest kakskümmend wiis wõi kolmkümmend. Pealtnäha olid need kõik korralikud, hästi kaswatatud inimesed, olgugi, et nende rietus, minu arwates, maa feltskonna kohta liig uhke oli. Ma panin tähele, et ligi kakskolmandikku kõigist lauasoltijaist olid daamid ja mitmed neist kandsid ehteid, milliseid on harjutud nägema ainult Pariisi kõrgema

feltskonna daamide juures. Kui aga nende välimust ligemalt silmitsesin, siis paistis mulle, et selle feltskonna rietus oli väga weider ning naljakas.

Söögituba, olgugi et oli küllalt mugav ja ruumikas, jättis siiski palju sootvida. Nii ei olnud põrandal waipe, mis Prantsusmaal küll üsna harilik nähtus on. Samuti olid aknad kaetud tugewate luukidega ja luugid jälle omakord warustatud tugewate raudlattidega. Üldse oli aknaid kümme.

Lõuna oli suurepärane. Laud oli kaetud otse metslikes külluses. Oma elu sees polnud ma kunagi sarnast prüskamist näinud. Laua taga teenisid mõningad teenrid, aga kaugemal, nurgas, istusid seitse wõi kaheksa inimest wiulitega, flöötidega, pasunatega ja trummiga. Nad sünnitasid kogu lõuna aja mulle suurt piina oma müraga, mis muusikat pidi tähendama ja kõigile teistele suurt löbu näis walmistawat.

Üldse awaldas see kõik väga weidra mulje — aga ilmas on palju weidraid asju, ja nii istusin rahulikult kogu söögi aja kestes ja maitsefin isukalt etteantud roogasid.

Peagi läks jutt elawaks. Daamid, nagu see harilik, wõtsid sellest suurt osa. Nagu näis, olid pea kõik haritud inimesed. Peremees rääkis suure õhinaga oma direktori ametist Maison de Santé's. Üldse räägiti palju lugusid waimuhaigete tujudest.

„Kord oli meil siin üks isik,“ ütles wäike kasswuga isand, kes paremal pool minu kõrwal istus, „see arwas enese teemasina olevat, ja see ei ole waimuhaigete juures sugugi iseäranis haruldane tugu. Waewalt on Prantsusmaal mõni hullumaja, kus ei leiduks elawat teemasinat. Meie isand pidas ennaft Briti metallist teemasinaks, ja puhastas ennaft igal hommikul äädika ja kriidiga.“

„Ja siis,“ ütles minu wastas istuw suure kasswuga herra, „oli meil siin mitte väga kaua aja eest keegi isik, kes ennaft eeslits pidas, mis, kui allegooriliselt rääkida, ka väga õige oli. Ta oli rahutu haige, ja meil tuli temaga palju waewa näha, enne kui ta kõdikutesse suusime panna. Kaua aega ei tahtnud ta muud süüa,

kui heinu, aga sellest wõõrutasime meie ta peagi ära, kuna meie talle midagi muud süüa ei annud. Miski löi ta takka üles . . . waadake . . . nõnda . . . nõnda. . .“

„Herra De Kock! Palun, istuge rahulikult!“ segas teda ta kõrwal istuw wana daam. „Urge hüpake nõnda! Teie rebisite oma jalgadega mu kleidi katki! Mispärast, palun, tõestate te oma jutustust näituste waral? Meie sõber mõistab teid selletagi. Ausõna, teie olete samasugune eesjel, nagu see waene õnnetu, kellest te ise rääkisite. Teie üleslõõmine, nagu ma näen, on väga loomulik.“

„Mille pardons! Ma'm'selle!“ wastas herra De Kock. „Palun tubat kord wabandust! Ma ei tahtnud teid haawata. Ma'm'selle Laplace, lubage monsieur De Kock'ile see au teiega kofku juua.“

Siin tegi herra De Kock sügawa kumarduse, suudles ta kätt ja jõi ma'm'selle Laplace'iga kofku.

„Lubage, minu sõber,“ ütles herra Mailard minu poole pöörates, „lubage teile pakkuda üks tükk seft wasikapraest à la St. Meneshoult, ma usun, et see teile maitseb.“

Samal filmapilgul tõstsid kolm tugewat teenert waewaga lauale juure waagna, mille peal oli olewus, mida ma piiblis kirjeldatud koletsifeks pidasin. Terasemal waatlemisel nägin ma aga, et see oli ainult terwelt ära praetud wasikas, asetatud jalgadele ja õun suus, nagu see on wiisiks Inglismaal kodujänesete etteandmisel.

„Tänan, ei,“ wastasin ma, „tõtt öelda, ma ei armasta just wasikapraadi à la St. — kuidas see nüüd oli? — Ta on minu kõhule kahjulik. Ma katsun parem seda kodujänesst.“

Laual olid mõned wähemad waagnad pealtnäha hariliku Prantsuse moodi walmistatud kodujänesega, praad, millest ma alati suurt lugu pean.

„Pierre,“ hüüdis peremees, „andke selle herrale uus taldrel ja pakkuge talle seda kodujänesse moodi praetud kassi.“

„Mida kaskisite?“ küsisin ma.

„Seda kodujänesse moodi praetud kassi.“

„Tänan . . . ma mõtlefin jätele. Ma löi-
kan enesele parem tüki sinki.“

„Teab“, mõtlefin ma iseeneses, „mis need
provintsi elanikud kõik lauale kannavad. Ma
ei taha tükkisegi nende kodujänese moodi praetud
kassi, wõi jälle nende kassi moodi praetud ko-
dujäneft.“

„Ja siis“, wõttis keegi korjuse wälimuslega
herra kaffestatud jutulõnga uuesti üles, „ja siis
oli meil siin kord teiste omapäraste haigete hul-
gas keegi isik, kes enese arwas olewat Cordowa
juustu, ta käis alati nuga käes ja palus igaüht
oma jala küljest tükkisest lõigata.“

„Ta oli kahtlemata suur narr“, tähendas
teine wabele, „aga weel narrim oli isik, keda
meie kõik, peale selle wõõra herra, tunneme. Ma
mõtlen seda isikut, kes ennaft champagneri pu-
deliks pidas ja alati paukus ja kihises . . . wag-
dake, nõnda.“

Siinjuures pistis rääkija täitsa ootamata
oma parema põidla pahemasse lõuga ja lõm-
bas ta säält äkitselt wälja, sünnitades wõrdle-
misi loomuliku plaasi, nagu see tekitab champag-
neri pudeli korgi awamisel, siis surus ta oma
keele wastu ülemisi hambaid ja hakkas kibi-
sewa ja wilistama; nõndawiisi jäljendas ta
mitu minutit wäga osawasti wabutawa cham-
pagneri häält. Ma nägin selgesti, et sarnane
teguwiis herra Maillardile sugugi ei meeldinud,
aga siiski ei ütelnud ta midagi, ning keegi suure
parukaga wäike ja kõhetu herra jätkas rahuli-
kult jutuaJamist.

„Aga kas te mäletate“, ütles ta, „seda
isikut, kes ennaft kindlasti konnaks arwas.
Teie, mu herra“, pööras ta minu poole, „olek-
site pidanud seda nägema, kahtlemata oleks ta
loomulik konna jäljendamine teile löbu walmis-
tanud. Rahju ainult, sir, et see inimene tõesti
konn ei olnud. Tema krooksumine, waadake,
nii . . . o-o-o-gh . . . o-o-o-gh! . . . oli kõige
ilusam noot fogu ilmas, ja kui ta weel oma
lauale asetask . . . nõnda . . . peale selle, kui
ta oli kaks-kolm klaasi ühjudanud . . . ja
oma suu ja silmad pungile ajas . . . nii-
moodi . . . ja neid imestamiswäärt kiirelt pil-
gutask . . . nõndawiisi . . . siis, sir, ma olen
selles weendunud, teie oleksite tingimata selle
inimese waimuandeid imestanud.“

„Ma usun seda“, ütlesin ma.

„Ja siis“, rääkis keegi lauasisustujaisi, „kas
te mäletate weel wäikest Gaillardi; mäletate,
ta pidas ennaft näputäieks ninatubafaks, ja
kurwastask wäga, et ta omale nimetisfõrme ja
põidla wabele ei mahtunud.“

„Ja Jules Desoulie'res, samuti haruldane
geenius, kes arwas, et ta kõrwits on. Ühte-
pubku käis ta kofale peale, et see temast salatit
walmistaks. Ja mina arwan weel praegugi,
et salat kõrwitsatest à la Desoulieres tõepoolest
wäga maitsew oleks olnud!“

„Teie jutt imestab mind wäga!“ ütlesin
ma ja waatafin küsitawalt herra Maillardi otsa.

„Ha! ha! ha!“ puhkes peremees naerma,
„hel! hel! hel! hi! hi! hi! ho! ho! ho! hu! hu! hu! . . .
wäga hästi öeldud! Urge imestage ühtigi, mu
sõber, see herra on suur naljahammas ja algu-
pärand, ja seda, mis ta jutustab, ei maksa mitte
nii mõista, nagu ta räägib.“

„Ja siis Bouffon Le Grand“, rääkis teine
lauasolija, „samuti omast kohast weider inimene.
Ta oli armastusest hulluks läinud, ja arwas, et
tal on kaks pääd: üks Cicero oma ja teine lii-
detud — ülemine osa, päälaeft kuni suuni, De-
mosthenese oma ja alumine, suuft kuni koonuni,
lord Broughami. Wäga wõimalik, et ta eksts,
aga ma arwan, et teie ta juttu uskunud oleksite,
seft tal oli ütlemata hää kõneand. Alati tahtis
ta kõneleda ja ialgi ei jätnud ta soodsat juhuft
kasutamata. Näiteks, hüppas ta sõõgi ajal
lauale . . . waadake, nõnda . . . ja . . .“

Siin aga pani ta lauanaaber talle kae
õlale ja sofstas tal midagi kõrwa, mispeale ta
korraga wälis ja tagasi oma toolile istus.

„Ja Boullard, wurr“, ütles sama isik, kes
oli talle kõrwasse sofstanud. „Ma nimetan
teda wurriks sellepärast, et tal oli peas weider,
aga mitte just ilma alufeta mõte, nagu oleks ta
wurriks muutunud. Teie oleksite wõinud naeru
kätte furra, nähes kuidas ta end keerutas . . .
waadake, nõnda . . .“

Uga siin tegi ta sõber, kelle juttu ta weidi
aja eeft oma sofstamisega kaffestas, talle täp-
selt sama etteheite.

„Teie herra Boullard“, kiskus wana lady
heleda häälega, „oli lihtsalt nõdrameelne, ja

wäga rumal nõdrameelne, sest kes, kui ma küsida tohin, on kunagi kuulnud wurri taoliseft inimesest? See on loba. Madame Joheuse oli palju mõistlikum, nagu te teate. Tal oli ka maania, aga maania, mis ülepea teriwet mõistust awaldas, ja kõikidele, kellel oli au teda tunda, palju löbu walmistas. Pika järelemõtlemise najal jõudis ta otsusele, et ta mingil juhtumisel on nooreks kukeks muutunud, ja kui nüsgune, pidas ta ennaft ka sellekohaselt ülewal. Ta plaksutas imeosawasti oma tiibu . . . nõnda . . . nõnda . . . nõnda . . . ja ta laul oli ülitore! Kuf-e-lee-gu! . . . kuf-e-lee-gu! . . . kuf-e-lee-e-ee-ee-gu-u-u-u!"

"Madame Joheuse, ma palun teid ennaft wiisakalt ülewal pidada!" ütles peremees wäga wihaselt. "Kas teie peate ennaft ülewal, nagu see on kohane ühele daamile, wõi lahute silmapilk lauast — walige!"

Daam (kelle nime kuuldes ma wäga imestasin, peale selle, kui ta praegu madame Joheuse't oli kirjeldanud) kohmetas ja punastas. Ta lasi pää longu ja ei wastanud sõnagi. Aga jääb segas juba teine ja noorem daam ennaft jutusse. See oli minu ilus neuu wäikesest nõdrastetoast.

"Oh, madame Joheuse oli nõdrameelne!" hüüdis ta, "aga Eugenie Salsafette, see oli täiesti terve mõistusega. See ilus ja wiisakas neuu leidis, et see sugugi sünnis ei ole, kui inimene harilikul kombel riietub. Tema arwamise järele pidi niimiti riietetuma, et riided mitte wäljas, waid seespool oleksid. Ning see on ülepea wäga lihtne asi. Peab ainult nii tegema . . . nii . . . nii . . . ja siis nii . . . nii . . . nii . . . ja siis jälle nii . . . nii . . . nii . . . ja siis . . ."

"Minu jumal! Ma'm'selle Salsafette!" hüüdis tosin häält korraga. "Mis te teete? . . . see on wõimatu! . . . jätke järele! . . . me teame, kuidas seda teha! . . . küllalt! . . . küllalt! . . . Mitu inimest kargasid juba üles, et ma'm'selle Salsafette'i takistada ennaft täiesti Milaano Beenuseks muuta, kui korraga hoone kaugemast ossast kostis hirmus kisa, otse hulumine, ja see peatas neuu.

See kisa mõjus wäga mu närwidele, aga ta muud seltskonda oli hale waadata. Ma ei wõinud ilmaski arwata, et täie mõistusega ini-

mesed nii wõisid ära ehmatada. Nad muutusid furnufahwatuteks ja istusid kõweras oma toolidel ja wärisesid hirmu pärast. Kisa kostis weel kord — waljemini ja nähtawasti juba liigemal — siis kolmat korda wäga walju ja neljandat korda juba tasemini. Kui kisa wäikis, tuli lauasisujatel endine meeleolu jälle tagasi ja uuesti hakati lõbusaid anektoote westma.

Ma pärisin kisa põhjust. "Tühi asi", ütles herra Maillard. "Meie oleme nüsguste sündmustega juba harjund. Wahete-wahel tõstatwad hullud übeskoos nagu koerad kõsiti suurt kisa. Wahel tuleb ka ette, et nad endid pääle sarnast kontserti wabastada püüawad, mis, kui see neil õnnestaks, muidugi suur õnnetus oleks."

"On teil palju haigeid?"

"Praegusel juhtumisel kõigest kümme."

"Enamalt jaolt naisterahwad, ma usun?"

"Oh ei, kõik wiimase kui üheni meesterahwad, ja, pean ütleva, täiesti tugewad mehed."

"Tõesti! Ma olen aga alati kuulnud, nagu oleks suurem osa waimuhaigeid õrnemast soost."

"Üldiselt ja, aga mitte igakord. Mõni aeg tagasi oli siin umbes kakskümmendseitse haiget, ja nende hulgas mitte wähem kui kahesateisikümmend naisterahwas; aga wiimajal ajal on asjaolud põhjalikult muutunud, nagu ise näete."

"Jah, põhjalikult muutunud, nagu ise näete," tõendas herra, kes oli mamselle Laplace'i kleidi katti rebinud.

"Jah põhjalikult muutunud, nagu ise näete!" karjus kogu laudkond kooris.

"Hoidke oma keeled kinni!" hüüdis peremees ägedas wihas. Selle peale jäadi umbes minutiks ajaks hauawäikseks. Üks daam täitis täpselt herra Maillardi käsku: ta ajas oma haruldaselt pika keele, niipalju kui andis, suust wälja ja hoidis sellest mõlema käega kinni.

"Aga see armastuswäärt naisterahwas," sosistasin ma herra Maillardile, "see autwäärt daam, kes praegu rääkis ja kuke wiisi laulis . . . on ta täiesti terve?"

"Täiesti terve?" hüüdis ta otsekohese imetusega, "mis te tahate sellega öelda?"

(Järgneb).

Karskustöö ja keeluseadus Eesti Sotsialistliku Töölise erakonna eeskawas.

9. ja 10. aprillil pidasid meie sotsialistlikud erakonnad ühist kongressi ja ühinesid Eesti Sotsialistlikuks Töölise Erakonnaks. Selle uue erakonna eeskawasse wõeti sisse W. Ernitsi ettepanekul rahwa terwishoidu käsitawasse peatükki järgmine põhilause: „Wõitlus alkoholismi vastu. Alkoholimüügi seadusandlik kitsengus kuni täieliku alkoholikeelu maksmapanekuni.“ Erakonna põhikirja § 40 nähakse ette ka eriliste karskusosakondade wõi toimkondade asutamine. Erakonna lähemat tegeuskawa harutades toonitas referent Jõeäär, et erakonna uus kesктоimkond peaks välja töötama ka karskusosakondade põhikirjad. Sama küsimuse kohta kõneles ka W. Ernits, andes ülewaate tööliskarskustööst kogu maailmas ja toonitades, et Eesti tööliskarskusorganisatsioonil tuleb 1926 a. üleilmiliste karskuskongresside puhul vastu wõtta kogu maailma tööliskarskusorganisatsioonide esitajaid, kes oma üle-

ilmilise karskuskoosoleku samal puhul Eestis peawad.

W. Ernits esitas kongressile järgmise resolutsiooni, mis selle poolt ka vastu wõeti: „Eesti sotsialistliku Töölise erakonna esimene kongress peab tarwilikuks töölise karskusorganisatsiooni asutamise ja selle osawõtmise üleilmilisest sotsialistide ja töölise karskuskoosolekust üleilmilise karskuskongressi puhul Tartus 1926 a. Kongress soowitab käsitada karskusküsimust erakonna poolt väljaantawas organiseerimis käsiraamatus, eribroshüürides ja lendlehtedes ja erakonna korraldatud kõnekoosolekuil.“

Nii on Eesti Sotsialistlik Töölise Erakond esimene poliitiline erakond Eestis, kes karskustöö ja keeluseaduse oma eeskawasse on wõtnud. Ei tohiks kaugel olla aeg, kus teised erakonnad samale seisukohale asuwad.

W. Ernits.

Rannima kewade ootel.

Sellest ajast saadil, kui Eesti hakkas ise oma saatust juhtima, tuleb ta nii siis näüd juba seisnemat forda. Kui on algamas kewade, nii rikas uutest ilusatest lootustest, kui hing awardub wastu wõtma uusi ülewamaid hetki, siis tuleb ta, — karskuspüha.

Näib, nagu ei oleks lihtsa juhuse saawutus seefugune ühine esinemine. Waid siin on tegemist nagu sümbolse kokkõlastusega: nii kui kewade on rikas uutest lootustest, ilusate jootwide teostamise

wõimalustest, nii osutub karskuspüha hetkena, kus elawalt ja ilmekamalt, kui muidu, esile ferkiwad kaunimad lootused uuest ajajärgust, mis meile wõimaldab tulewiku julgema, õnnerikkama olemasolu.

Kuid — kahjuks — küllalt on weel Eestis neid, kelles karskuspüha seniajani poolehoidu aratada pole suutnud, kes üldse karskustööski näewad midagi ebaloomuliku, mingit reaalelule wõõrast utoopiat. Kuid just seefuguseid kaaskodanikke tahaks küll paluda, vähemalt praegu,

karuskuspüha puhul, korrassti tähelepanelikumalt kuulatada karuskusliikumise põheliidid, tulgu need helid kirikute, koolide, seltside või ajakirjanduse kaudu. Ei maksa karta midagi, ega ole eemalehoidmiseks mingit põhjust: ei ole veel üksi inimene selle läbi hõlvemaks läinud, et hakkas pooldama karuskusaadet, ei ole õnnetumaks saanud selle läbi, et suutis loobuda alkoholist.

Weel rohkem on aga neid, kes küll „põhimõttelikult“ karuskust heaks asjaks tunnustavad, ise aga joomakommetest kuidagi viisi wabaneda ei saa. Ka need tihti õige mõjutavad ringkonnad ei ole veel suutnud või tahtnud tunnustada karuskusliikumist, kui ühte tõsisemat isamaalirahvuslist tegurit, kui alusmüüri, millele kõige julgemine tugeada võib meie tulewiku hoone. Sest alles hiljuti — kultuurkapitaali harutamise puhul — toodi kuuldawale wäiteid karuskustöö negatiivsest iseloomust.

Kas on siin siis tõesti tegemist waid negatiivsusega?

Õestlased, kui põlluharija rahwas, teawad wäga hästi kui kahjulik on põlluwiljakusele külmi, pinnale liig lähedale tungiw põhjavegi, et ei aita siis ei tublim seeme, parem wäetamine ega soodsam ilmastik. Teatakse, et kraawitamine, torutamine, — üldse põhjavee ärajuhimine on esimese järgu tähtsusega positiivne töö. Kui aga siin tehakse täitsa analoogilist tööd, kõrwale juhtides kihtwiisi põhjavegi alkoholiismi näol meie rahwa waimlise ja majanduslise elu põllult, kui ikka jälle tuuakse tõendus, et ei saa juttu olla terve rahwa elujõudu tõstwast kultuuroõst, kui ei püüta kõrwaldada alkoholiismi ja selle kaasnähtusi, — kuidas võib siis see töö olla negatiivne? Sest kui see töö tegemata jääks, siis õffustustid küll lõppude lõpuks nii mõnedki meie jõupingutused asjatuina ja tuleks waid korrata Willem Reimanni kurbwalusat hüüet: Põllulene, — miks ja pöed? . . .

Ei eita õestlased kunagi ega kusagil meie rahwa suuri saawutusi wabadus-

wõitluse päewadest kuni praeguse pilguni. Kuid nad ei lasku ka alla odawasse demagoogiasse, ei püüa wõita hullade meelikusi, kiites ebatöörusi woorusteks ja kaasaegsete tähelepänu juhtimata jättes alkoholiismi ja selle kaasnähtuste läbi tekkinud hädaohu peale, mis lähema ehit pikema aja wältusel saatuslikuks võib saada meie kui wäikerahwa olemasolule. Kui siis seal juures räägitakse — ja seda kindlate andmete põhjal — meie haritlaste perekondade wäljasuremise kalduwusest alkoholiga läbiimbunud kultuuri mõjul, rahwa tõu üldisest nõrgenemisest ja loomuliku juurekastu seisakust, ja kui seal juures õstatakse abinõusi, mille waral võiks luua uut wõolu meie rahwa kõigetülgse positiivse arenemise suunas, siis ei tahaks küll ütelda lasta, et karuskustöö on waid negatiivne iseloom.

Kuna mingit aadet ilma kauaaegse selgitustööta kõnede kirjandus jne. kaudu laiade hulladele teatawaks ja arusaadawaks teha ei saa, siis ei saa ka karuskusaate lewitamine mujal ega meil sellest mööda. Kuid ammu juba ei piirdu karuskustegelased ainult selgitustööga, waid on — aineliste ulatuste piirides — kasutamisele wõtnud mitmesugused kultuurwahendid, ikka ainult selle lõppsihiga, et hullasid eemaldada alkoholilõbudest ja äratada uusi huwisid, mis õstikut õstut ja selle kaudu kogu rahwast arendaks, terwendaks ja tõstaks.

Teades noorsoo wastuwõllikkust ilusate, kõrgete aadetele, on karuskustöö süstemaatilikult tungimas eriti koolinoorsoo ridadesse ja sellega lahutamata ühenduses olewasse õpetajaskonda, — kindlas lootuses, et meie noorsoost wõrsub uus põlv, kas ei ole nii, kui praegune, kütkestatud alkoholiismi traditsioonidest ja sellepärast siis ka jõuküllasem, wäära ta põlist waenlast ning juhtida meie rahwaelu terwemale majanduslisele, waimlisele ja tõuliselegi arenemisele, — täis isamaalsuse ja rahvuslise enesetunde tuld.

Tahaks uskuda, et kord õmeti kõike seda tööd tunnustatakse kui tõsist positiiv-

set tegurit ja hinnatasse siis ka aineliste võimaluste suhtes tähtsamaks kui mingisuguse ühiku kasse talu või lasteaia tööd, mis ju ka omaist lohast tähtis, kuid just mitte nii laias ulatuses.

Elfiwad ka need, kes kardavad, et loobudes alkoholist — kaotavad elu mõnuse. Teatagu, et karstus ei ole ju mitte niivõrd otstarb iseeneses, kui just abinõu inimväärlisema elumaitsemiseks, on tee elu reformide, uute harjumuste juure. Et just siis atwarduvad võimalused, talduwused ja oskused ülimate, esteetiliste lõbude nautimiseks, oma enda „mina“ paremate külgede leidmiseks ja arenemiseks ning terve oma elupõlwe elurõõmsalt mööda-
saatmiseks, hoides alal kõrge wanaduse ni oma kehalise terveise kui ka waimlise wärskuse, millel ometi inimelus wõrratu tähtsus.

Need aga, keda saatus seadnud silmapaistwatele ja üldise mõjuwõimsatele lohtadele, ärgu unustagu, et hulgad — eriti aga noored — wajawad ilusaid woorus-

litte eeskujusid. Andke neid, — andke oma endi isikust! Ja ajalugu oskab teile tänuks olla, — ka selle eest, kui nii ehk teistiti otsekoheselt aitate kaasa karstusliikumise wõimsaks arenemiseks.

Esti karstustöö on tunnistanist leidnud terwes haritud ilmas, mille paremaks lõenduseks on mitmekümne rahwa esitajate kogumine tulewal aastal Esti üleilmilise kongressile, kuid kodumaal on weel küllalt neid, kes nagu mingisuguse ebamäärase wastikuse tunde mõjul kogu karstusliikumise peale kõrwi waatavad, ja seda ammugi mitte ainult alkoholi kapitalistid ja üldse need, kes alkoholi lewimisest kasu saavad, waid just ka need, kelle eluolusse alkohol alatafa sügawaid haawu lööb. Saagu tänawane karstuspäha tuhandetele teesugustele piiritulbaks kus nad kord kõsijelt järelmõtlema jääksid ja kindla otsusele jõuaksid: siit saadik — ja mitte laugemale!

Ja siis lööb lohkama ilusam kewad meie paljukannatanud rahwa elus. R. S.

Mitmesugust.

Tuim maasool.

Sarnase pealkirja all ilmus „P. Postimehes“ s. a. nr. 82 kirjutus, mille siin täielikult ära toome.

„Mõne aasta eest moodustati Pärnumaa üliõpilaste kogu, kelle pääsihiks pidi olema maakonna kultuurilistele püüetele kaasa aidata.

Möödunud sügisel saatis L. Koidula ausamba ehitus toimkond Pärnumaa üliõpilaste kogule 25 korjanduslehte wäljajagamiseks oma liigetele raha kogumiseks L. K. ausamba ehitamiseks tema kodulinna — Pärnus.

Nüüd, poole aasta pärast saatis Pärnumaa üliõp. kogu juhatus kõik korjanduslehed, pääle ühe — mida juhatus endale jättis, tühjalt tagasi teatega, et ei olla neid mitte kellegile korjamiseks wäljaanda. Nii ei leitud paarisaja üliõpilase hulgast ühtegi, kes oleks tahtnud kaasaaidata mälestusmärgi püstitamiseks meie unustamata kirjanikule ja ärkamisaja tulisemale isamaalasele.

Pärnumaa üliõp. kogu tegewus Pärnus on senini awaldanud ainult ühes peos läinud aastal ja rongikäigus tõrwikutega läbi linna, mida tänawugi tahetakse korraldada. Jääb küsitawaks, kas meie üliõpilaste ülesanne on ainult paradeerimiseks, wõi on neil kohustusi ka rahwa wastu, kes iga üliõpilase eest ülikoolile aastas kümneid tuhandeid ligi maksab“.

Wastuõienduses üliõp. poolt „Waba Maa's“ P. w. toonitati muu hulgas, et igal üliõpilasel olewat wäga palju loteriipiletisi müüa, nii et aega ei jätkuwat — ja muid sarnaseid wäiteid.

Loodame, et lugejad siit ise wastawa järelduse teewad. X.

Tolstoism kaswatusteadusest wälja!

Tolstoism kaswatusteaduse osana on iseenesest wilunud pedagoogi kättes kena asi, kuid kui wõhikud hakkawad tolstoismi-

set tegurit ja hinnatakse siis ka aineliste võimaluste suhtes tähtsamaks kui mingisuguse üffiku kasse talu wõdi lasteaia tööd, mis ju ka omast kohast tähtis, kuid wist mitte nii laias ulatuses.

Eestiwad ka need, kes kardawad, et loobudes alkoholist — kaotawad elu mõnuse. Teatagu, et karistus ei ole ju mitte niivõrd otstarb iseeneses, kui just abinõu inimväärikselise elumaitsemiseks, on tee elu reformide, uute harjumuste juure. Et just siis alwardutwad võimalused, kalduwused ja oskused ülimate, esteetiliste lõbude nautimiseks, oma enda „mina“ paremate külgede leidmiseks ja arenemiseks ning terve oma elupõlwe elurõõmsalt mööda- saatmiseks, hoides alal kõrge wanaduseni oma kehalise tervise kui ka waimlise wärskuse, millel ometi inimelus wõrratu tähtsus.

Need aga, keda saatus seadnud silmapaistwatele ja üldise mõjuwõimsatele kohta- dele, ärgu unustagu, et hulgas — eriti aga noored — wajaivad ilusaid woorus-

liffe eeskujusid. Andke neid, — andke oma endi isikus! Ja ajalugu oskab teile tänulik olla, — ka selle eest, kui nii ehk teistiti oskokeselt aitate kaasa karstus- liikumise wõimsaks arenemiseks.

Eesti karstustöö on tunnistamist leid- nud terwes haritud ilmas, mille paremaks lõenduseks on mitmekümne rahwa esita- jate kogumine tulewal aastal Eestiise üle- ilmlisele kongressile, kuid kodumaal on weel küllalt neid, kes nagu mingisuguse ebamäärase wastikuse tunde mõjul kogu karstusliikumise peale kõõrdi waatawad, ja seda ammugi mitte ainult alkoholi kapitalistid ja üldse need, kes alkoholi lewimisest kasu saawad, waid just ka need, kelle eluolusse alkohol alatafa sügawaid haawu lööb. Saagu tänawane karstus- püha tuhandetele seesugustele piiritulbaks kus nad kord tõsijelt järelnõtlema jääksid ja kindla osusele jõuaksid: siit saadik — ja mitte kaugemale!

Ja siis lööb lohkama ilusam kewad meie paljukannatanud rahwa elus. R. S.

Mitmesugust.

Tuim maasool.

Sarnase pealkirja all ilmus „P. Posti- mehes“ s. a. nr. 32 kirjutus, mille siin täie- likult ära toome.

„Mõne aasta eest moodustati Pärnumaa üliõpilaste kogu, kelle pääsihiiks pidi olema maakonna kultuurilistele püüetele kaasa aidata.

Möödunud sügisel saatis L. Koidula ausamba ehitus toimkond Pärnumaa üliõpi- laste kogule 25 korjanduslehte wäljajagami- seks oma liigetele raha kogumiseks L. K. ausamba ehitamiseks tema kodulinna — Pärnus.

Nüüd, poole aasta pärast saatis Pärnu- maa üliõp. kogu juhatus kõik korjandus- lehed, pääle ühe — mida juhatus endale jättis, tühjalt tagasi teatega, et ei olla neid mitte kellegile korjamiseks wäljaanda. Nii ei leitud paarisaja üliõpilase hulgast ühtegi, kes oleks tahtnud kaasaaidata mälestus- märgi püstitamiseks meie unustamata kir- janikule ja ärkamisaja tulisemale isamaalasele.

Pärnumaa üliõp. kogu tegewus Pärnus on senini awaldanud ainult ühes peos läi- nud aastal ja rongikäigus tõrwikutega läbi linna, mida tänawugi tahetakse korraldada. Jääb küsitawaks, kas meie üliõpilaste üles- anne on ainult paradeerimiseks, wõi on neil kohustusi ka rahwa wastu, kes iga üliõpilase eest ülikoolile aastas kümneid tuhandeid ligi maksab“.

Wastuõienduses üliõp. poolt „Waba Maa's“ P. w. toonitati muu hulgas, et igal üliõpilasel olewat väga palju loteriipiletisi müüa, nii et aega ei jätkuwat — ja muid sarnaseid wäiteid.

Loodame, et lugejad siit ise wastawa järelduse teewad. X.

Tolstoism kaswatusteadusest wälja!

Tolstoism kaswatusteaduse osana on iseenesest wilunud pedagoogi kättes kena asi, kuid kui wõhikud hakkawad tolstoismi-

tama, siis on see noorte inimeste rikkumine, ja seega täiesti lubamatu. Tolstoi seletus enese kasvatuse õpetuses on, et kaswataja wõib soowi järele noorest inimesest kaswata ühiskonnale kasulikku wõi kahjulikku isikut. Tolstoi seletuse järele on kõik ühiskonnale kahjulikud isikud saanud waneematelt wõi õpetajatelt halwa kaswatus.

Tolstoi mõtteid on täiendanud Am. Ühisriikide senati liige John Burke, kes on oma uurimiste kohta awaldanud pikema töö. Ses töös kinnitab Burke üksikasjalisemalt Tolstoi õpetust ja toob ühtlasi tõenduseks Am. Ühisriikide tuntawamate anarhistide elulood, kes Burke järele kõik on saanud halwa kaswatus.

Burke tööd on kasutanud anarhistide teoreetikud. On isegi mindud kuni koolide

asutamiseni, kus sõna tõsisemas mõttes on kaswatatud noori inimesi anarhistideks. Nii arreteeriti Ameerikas 1915 aastal ühe linna keskkooli direktor, kes tarwitas oma pedagoogi kutset noorte inimeste rikkumiseks. Ajaloo tundidel toodi üksikasjalisemalt ette wandeseltside sihid ja sisemine korraldus, mässude õhutamisid ja poliitilised weretööd. Õpilasi õpetati prowotseerima ja üksteisi kiusama. Ari tuli awalikuks direktori ja õpilaste wahelise konflikti tõttu, sest direktor ei osanud õpilaste äritamisega piiri pidada.

Ka Eestis leidub üksikuid õpetajaid, kes tarwitawad pea samasugust kaswatuswiisi. Et sarnastel toimetustel on üpris kurwad tagajärjed, näitawad meile mitmed kommunistide kolituprotsessid, kus kaebelustena on esinenud õpilased. H.

Kirjawastused.

Mitmetele kaastöölistele: Toimetus ei leidnud wõimalikuks awaldada töid, mis äärmuseni lohakalt ja arusaamatult kirjutatud, olgugi, et mitmed neist kaunis hääd tööd olid. Edaspidi palume seda tähele panna.

E. K. Tartus. Ruumipuudusel ilmub Teie töö kahjaks järgm. numbris.

Märkus.

Kuna käesolewast numbrist ettenägematu takistuse tõttu mitmed tähtsad artiklid wälja on pidanud jääma, mida lahkesti wabandada palume, siis ilmuwad nad järgmises numbris.

„Eesti“ toimetus.

Wabameelne kultuurrahwusline ja reaalpoliitiline ajakiri „Eesti“ on ainuke sellesarnane meil Eestis.

Peale rahwuslisi, poliitilisi jne. küsimusi käsitades, annab „Eesti“ ruumi ka wäärtuslikule ilukirjandusele, karskusele, noorsooliikumisele ja teistele sarnastele kirjutustele.

„Eesti'le“ wõiwad kõik, igast seltskonna kihist, saata kaastööd.

Iga eestlase kohus on: lugeda, tellida ja lewitada „Eestit“.

Kaastöölisteks: rida meie riigi-, seltskonna- ja noorsootegelasi.

„Eesti“ toimetus.

Iga eestlane ostab ehk tellib mütse ainult
Eesti mütsiärist
Pärnus, Riia tän. nr. 48.